

TESTOWANIE SPRAWNOŚCI UŻYTKOWEJ PSÓW SŁUŻBOWYCH

Historia i współczesność

podkom. Piotr Mrozowski

Zakład Kynologii Policyjnej CSP

Testowanie sprawności użytkowej psów to w dużym uproszczeniu okresowa ocena możliwości duetu: policjant – pies dotyczących wykonywania czynności służbowych. Ocena, która uprawnia do dalszego wykonywania czynności służbowych. Testowanie sprawności użytkowej psa policyjnego to szereg czynności realizowanych przez Policyjnych Instruktorów Szkolenia Psów Służbowych¹ w stosunku do całego pogłowia psów policyjnych. Działanie takie ma na celu przedłużenie lub unieważnienie terminowego atestu uprawniającego do wykonywania zadań służbowych.

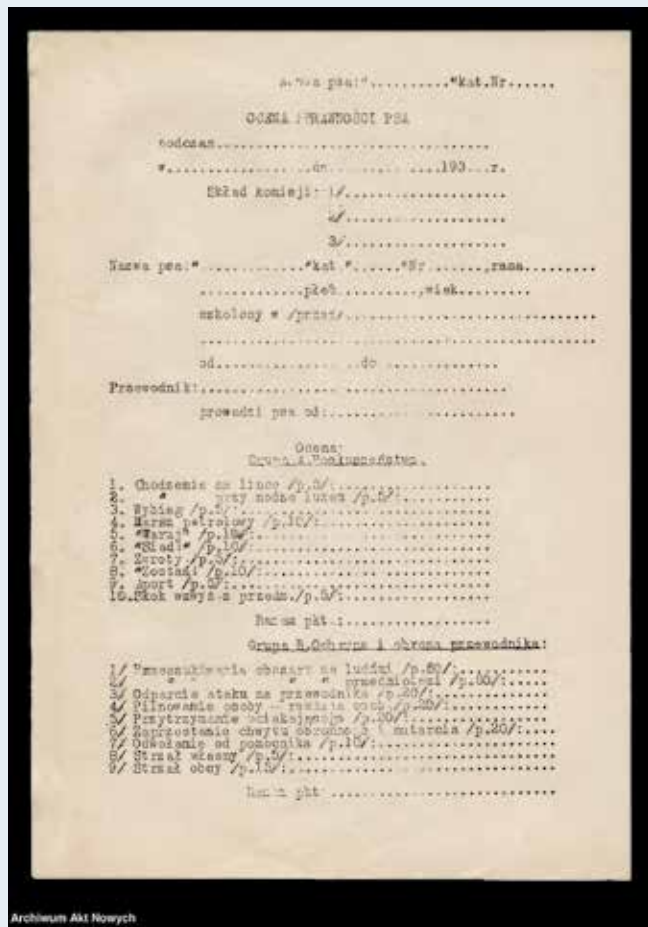
Fot. 1. Testowanie sprawności użytkowej na poligonie szkoleniowym w ZKP CSP. Zdj. P. Mrozowski.

HISTORIA I GENEZA POCZĄTKÓW TESTOWANIA SPRAWNOŚCI UŻYTKOWEJ PSÓW

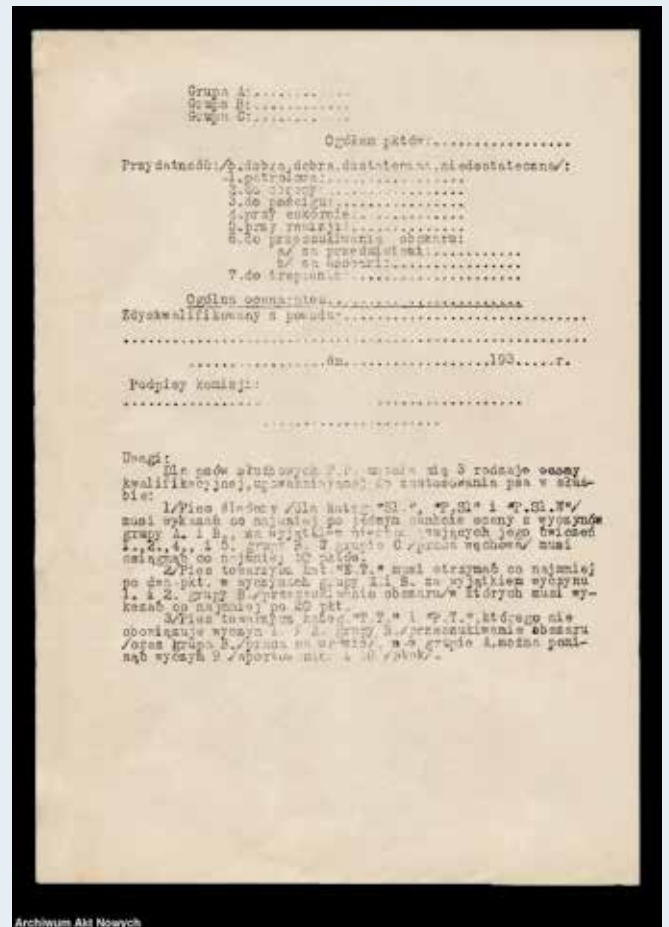
Początków testowania sprawności użytkowej psów należy szukać około 1936 r. Wtedy to ówczesny kierownik Hodowli i Tresury Psów Policyjnych nadkom. Alojzy Grimm opublikował w czasopiśmie „Mój pies” artykuł dyskusyjny pt. *Instrukcja oceny psa służbowego*². Opisywał w nim konieczność większego nadzoru nad zwierzętami służbowymi i sposobem ich użytkowania w służbie. Powoływał się przy tym na rozwiązania zagraniczne, gdzie zwierzę posiadało odpowiedni „tytuł wykonawczy”³ do wykonywania zadań służbowych. W dwudziestoleciu międzywojennym funkcjonowało kilka kategorii psów służbowych⁴. Główny ich podział dotyczył

umiejętności i wykorzystania w służbie: psy śledcze i psy w służbie zapobiegawczej, tzw. psy towarzysze. Grimm stał się autorem pierwszego sposobu testowania psów służbowych na podstawie tzw. *Instrukcji Oceny Sprawności Użytkowej Psów Policyjnych*. Był też pierwszą osobą, która podjęła się sprawdzenia całego pogłowia psów policyjnych w Polsce w latach 30. Jego podpisy widnieją na wszystkich zachowanych protokołach w Archiwum Akt Nowych w Warszawie⁵. W ramach oceny sprawności psa policyjnego przewodnik wraz z przydzielonym mu psem mieli wykonać wiele ćwiczeń, które oceniała wyznaczona do tego komisja. Składała się ona z Kierownika Tresury Psów Policyjnych, tresera, wyznaczonego policjanta komendy wojewódzkiej Policji oraz zaproszonego weterynarza. Przeprowadzone czynności odnotowywane były w protokole badania sprawności użytkowej psa.

TESTOWANIE SPRAWNOŚCI UŻYTKOWEJ PSÓW

Fot. 2. Karta oceny sprawności psa cz. I. AAN – Zespół: Komenda Główna Policji Państwowej w Warszawie. Wydział IV Centrala Służby Śledczej. Referat VII Hodowla i Tresura Psów Policyjnych. Instrukcje i komunikaty w sprawie psów służbowych. Informacje i korespondencja. 1928–1929. Sygnatura 2/349/2/5.7/2060 [dostęp: 24.07.2023 r.].

Fot. 3. Karta oceny sprawności psa cz. II. AAN – Zespół: Komenda Główna Policji Państwowej w Warszawie. Wydział IV Centrala Służby Śledczej. Referat VII Hodowla i Tresura Psów Policyjnych. Instrukcje i komunikaty w sprawie psów służbowych. Informacje i korespondencja. 1928–1929. Sygnatura 2/349/2/5.7/2060 [dostęp: 24.07.2023 r.].

WSPÓŁCZESNE TESTOWANIE SPRAWNOŚCI UŻYTKOWEJ PSÓW SŁUŻBOWYCH

Współczesne testowanie sprawności użytkowej w zarysie przypomina te historyczne próby. Zasady przeprowadzania testowania sprawności użytkowej zostały szczegółowo opisane w zarządzeniu nr 91 Komendanta Głównego Policji

Schemat 1. Testowanie sprawności użytkowej psów – powody przeprowadzenia czynności.

Źródło: opracowanie własne.

z dnia 4 października 2022 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych. Testowanie sprawności użytkowej przeprowadza Policyjny Instruktor Szkolenia Psów Policyjnych. W przypadku niektórych kategorii podczas oceny psów wymagany jest udział dodatkowej osoby w postaci właściwego koordynatora – chodzi tu o kategorię psów bojowych, psów do badań osmologicznych oraz psów tropiących osoby według założeń mantrailingu⁶. Testowanie sprawności użytkowej co do zasady przeprowadzane jest w związku z upływem terminu ważności atestu. Drugim powodem testowania sprawności użytkowej jest przede wszystkim zmiana przewodnika psa. Zmiana dotycząca przydzielenia psa innej osobie zawsze oznacza utratę atestu i konieczność starania się o nowy. Wielość kategorii psów służbowych, jakie w ostatnich latach rozwinęły się w kynologii policyjnej, sprawia, że z każdą kategorią wiąże się obecnie inny katalog umiejętności. Wspólnym mianownikiem mogą być tu ćwiczenia sprawdzające umiejętności z zakresu posłuszeństwa. Jednak i one nie dotyczą wszystkich kategorii, np. psów do badań osmologicznych i psów tropiących osoby według założeń mantrailingu⁷.

Tabela 1. Zakres umiejętności sprawdzanych podczas testowania poszczególnych kategorii psów służbowych.

KATEGORIA PSÓW	ZAKRES ĆWICZEŃ
Psy patrolowo-tropiące ⁸	Posłuszeństwo
	Przeszukanie pomieszczeń
	Przeszukanie terenu
	Tropienie śladów
	Obrona przewodnika
	Atak bez kagańca / w kagańcu ⁹
Psy patrolowe ¹⁰	Posłuszeństwo
	Przeszukanie pomieszczeń
	Przeszukanie terenu
	Obrona przewodnika
	Atak bez kagańca / w kagańcu ¹¹
Psy tropiące ¹²	Posłuszeństwo
	Tropienie śladów
	Przeszukanie terenu
Psy do wyszukiwania zapachów narkotyków ¹³	Posłuszeństwo
	Wyszukiwanie zapachów narkotyków
Psy do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych ¹⁴	Posłuszeństwo
	Wyszukiwanie zapachów materiałów wybuchowych
Psy do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich ¹⁵	Posłuszeństwo
	Wyszukiwanie zapachu zwłok ludzkich na lądzie
	Wyszukiwanie zapachu zwłok ludzkich na wodzie ¹⁶
Psy do badań osmologicznych ¹⁷	Badanie osmologiczne
Psy tropiące ludzi metodą mantrailingową ¹⁸	Szukanie osoby
Psy do działań bojowych ¹⁹	Posłuszeństwo
	Przeszukanie pomieszczeń
	Atak bez kagańca
	Współpraca z zespołem bojowym

Niezależnie od sprawdzanej kategorii zasadą jest, że do oceny przystępuje pies zdrowy i posiadający aktualne szczepienia przeciwko wściekliźnie²⁰. Do oceny wraz z psem może przystąpić jedynie przewodnik posiadający odpowiednie przeszkolenie w danej kategorii wraz z przydzielonym mu psem służbowym²¹. Co istotne, każde przydzielenie psa służbowego nowej osobie oznacza utratę

dotychczasowego atestu, który jest imienny. Policjanci, którym przydzielono psa służbowego, a nie posiadają odpowiedniego przeszkolenia, zostają skierowani na kurs stacjonarny w danej kategorii²².

Testowanie sprawności użytkowej corocznie przeprowadzane jest na poziomie komend wojewódzkich w wyznaczonych i uzgodnionych terminach. Osoby, które do niego

TESTOWANIE SPRAWNOŚCI UŻYTKOWEJ PSÓW

z różnych powodów (choroba psa, urlop wypoczynkowy, zwolnienie lekarskie przewodnika) nie przystąpiły, podlegają testowaniu dokonywanemu w Zakładzie Kynologii Policyjnej w Sułkowicach.

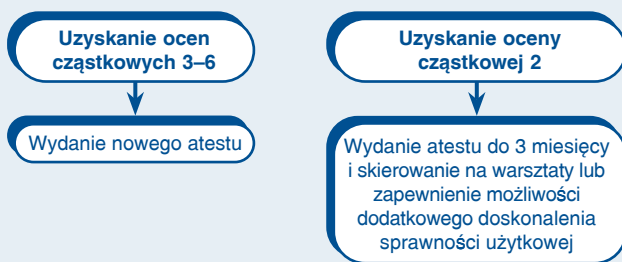
Schemat 2. Testowanie sprawności użytkowej psa w ujęciu organizacyjnym.

Źródło: opracowanie własne.

ZAKRES OCENIANIA I OKRESY WYSTAWIANYCH ATESTÓW

Schemat 3. Zakres oceniania i procedura przeprowadzania powtórnego testowania na podstawie zarządzenia nr 91 KGP²³.

Źródło: opracowanie własne.

Powtórne testowanie sprawności użytkowej psa przeprowadza się w szkole lub w komendzie wojewódzkiej Policji, w terminie do 30 dni od dnia ukończenia warsztatów lub zajęć dodatkowego doskonalenia sprawności użytkowej psa²⁴.

DOKUMENTACJA

Testowanie sprawności użytkowej psa przeprowadza Policyjny Instruktor Szkolenia Psów Służbowych. Dokumentuje on swoje czynności, sporządzając protokół testowania sprawności użytkowej psa, właściwy ze względu na kategorię psa²⁶. Oceny z testowania oraz termin ważności nowego atestu – jeśli taki zostanie wystawiony, dokumentowane są również w Księżce Psa Służbowego Policji²⁷. Zarządzenie nr 91 określa wzory dla każdej kategorii psów służbowych.

Przeprowadzone przez Policyjnych Instruktorów Szkolenia Psów Policyjnych czynności są podstawą do wydania atestu

Schemat 4. Terminy wydawanych atestów dla psów w określonym wieku i kategorii²⁵.

Źródło: opracowanie własne.

stu uprawniającego do pracy. Atesty te wydaje komendant szkoły Policji²⁸ na podstawie sporządzonych protokołów testowania sprawności użytkowej.

¹ Według § 2 pkt 17 zarządzenia nr 91 Komendanta Głównego Policji z dnia 4 października 2022 r. w sprawie metod i form wykonywania zadań z użyciem psów służbowych w Policji (Dz. Urz. KGP poz. 225) jest to policjant posiadający Certyfikat Policyjnego Instruktora Szkolenia Psów Służbowych.

² A. Grimm, *Instrukcja oceny psa służbowego*, „Mój Pies” 1936, nr 4, s. 6, <https://polona.pl/item-view/6b6a6e87-18f6-487f-9713-af4cc2b9501?page=7> [dostęp: 11.07.2023 r.].

³ Tamże.

⁴ A. Gorzałczyńska-Mróz, *Początki nowoczesnego systemu szkolenia przewodników i tresury psów służbowych w Polsce*, „Kwartalnik Policyjny” 2019, nr 1–2, s. 40.

⁵ AAN sygn. 2/349/2/5.7/2082, AAN sygn. 2/349/2/5.7/2087, AAN sygn. 2/349/2/5.7/2086, AAN sygn. 2/349/2/5.7/2083.

⁶ Zarządzenie nr 91 KGP, § 8–11.

⁷ Decyzja nr 523 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 grudnia 2013 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycz-

Ryc. 1. Protokół testowania sprawności użytkowej psów kat. patrolowej, patrolowo-tropiącej i tropiącej.

„ZAPOZNANO SIĘ”

„Wzór”

Załącznik nr 7

.....
(stopień, imię i nazwisko, podpis)

PROTOKÓŁ
testowania sprawności użytkowej psa kategorii: patrolowej, patrolowo-tropiącej i tropiącej

w dniach w
(nazwa jednostki organizacyjnej Policji)

Lp.	Stopień, imię i nazwisko przewodnika psa	Dane psa			Oceny (1 ÷ 6)									Numer wystawionego atestu oraz termin ważności	Uwagi
		Nazwa	Nr ewidencyjny	Kategoria	KWP/KSP ¹⁾	Poszluszenstwo	Przeszukanie pomieszczeń ²⁾	Przeszukanie terenu	Tropienie śladów ¹⁾	Obrona przewodnika ²⁾	Atak bez kagańca ²⁾	Atak w kagańcu ²⁾ 1,3)	Ocena ogólna		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Przewodnika wraz z psem należy/nie należy ¹⁾ skierować na warsztaty lub zapewnić możliwość dodatkowego doskonalenia sprawności użytkowej psa w ilości zajęć															
Testowanie sprawności użytkowej psów przeprowadził/a/przeprowadzili*:															
Pozostali członkowie komisji*:															
														Podpis:	
														1. Podpis:	
														2. Podpis:	

¹⁾ nie dotyczy psa kategorii patrolowej.
²⁾ nie dotyczy psa kategorii tropiącej.
³⁾ nie dotyczy psa kategorii patrolowo-tropiącej i patrolowej wyszkolonego do działań bez kagańca.
⁴⁾ wypełnić tylko w przypadku wydania atestu na okres do 3 miesięcy.
 * Niezależnie skłonie

Źródło: Załącznik nr 7 do zarządzenia nr 91.

- nego dla przewodników psów do badań osmologicznych (Dz. Urz. KGP z 2014 r. poz. 1), decyzja nr 444 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów tropiących osoby według założeń mantrailingu – poziom I (Dz. Urz. KGP z 2022 r. poz. 2).
- ⁸ Decyzja nr 330 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 października 2015 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów patrolowo-tropiących do działania bez kagańca (Dz. Urz. KGP poz. 83).
- ⁹ Dotyczy psów szkolenych wg decyzji nr 232 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 lipca 2012 r. zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów patrolowo-tropiących (Dz. Urz. KGP poz. 37) i decyzji nr 113 Komendanta Głównego Policji z dnia 12 marca 2014 r. zmieniającej decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów patrolowo-tropiących (Dz. Urz. KGP poz. 23).
- ¹⁰ Decyzja nr 329 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 października 2015 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów patrolowych do działania bez kagańca (Dz. Urz. KGP poz. 82).
- ¹¹ Decyzja nr 245 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 lipca 2014 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów patrolowych (Dz. Urz. KGP poz. 50).
- ¹² Decyzja nr 190 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 maja 2014 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów tropiących (Dz. Urz. KGP poz. 39).
- ¹³ Decyzja nr 80 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 marca 2020 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów służbowych do wyszukiwania zapachów narkotyków. (Dz. Urz. KGP poz. 11).
- ¹⁴ Decyzja nr 127 Komendanta Głównego Policji z dnia 25 marca 2014 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów służbowych do wyszukiwania zapachów materiałów wybuchowych (Dz. Urz. KGP poz. 25).
- ¹⁵ Decyzja nr 400 Komendanta Głównego Policji z dnia 8 października 2014 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów służbowych do wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich (Dz. Urz. KGP poz. 126).
- ¹⁶ Decyzja nr 112 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów służbowych do ratownictwa wodnego i wyszukiwania zapachu zwłok ludzkich (Dz. Urz. KGP poz. 19).
- ¹⁷ Decyzja nr 523 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 grudnia 2013 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu kursu specjalistycznego dla przewodników psów do badań osmologicznych.
- ¹⁸ Decyzja nr 444 Komendanta Głównego Policji z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów tropiących osoby według założeń mantrailingu – poziom I.
- ¹⁹ Decyzja nr 122 Komendanta Głównego Policji z dnia 26 maja 2021 r. zmieniająca decyzję w sprawie programu nauczania na kursie specjalistycznym dla przewodników psów do działań bojowych bez kagańca (Dz. Urz. KGP poz. 41).
- ²⁰ Zarządzenie nr 91 KGP, § 34.
- ²¹ Tamże, § 35.
- ²² Tamże, § 22 ust. 1.
- ²³ Tamże, § 25 ust. 14–17.
- ²⁴ Tamże, § 25 ust. 21.
- ²⁵ Tamże, § 25 ust. 1–3.
- ²⁶ Tamże, § 25 ust. 12 oraz załącznik nr 4.
- ²⁷ Tamże.
- ²⁸ Tamże, § 25 ust. 4.

Summary

Testing usable efficiency of service dogs. History and modernity

The article presents the historical origin of testing usable efficiency of service dogs as well as contemporarily applied solutions used for assessing this efficiency. Moreover, the paper brings closer the catalog of skills, which are evaluated while testing dogs of a given category. In the final part the article discusses the timeliness of certificates obtained by animals and the related documentation.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś